



R O Z S U D O K
V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Márie Usačevovej, v právnej veci navrhovateľky **M. N.**, bytom K. X. B., zastúpenej JUDr. Evou Borovskou, advokátkou so sídlom v B., Štefánikova 7, proti odporkyni **Sociálnej poisťovni, ústrediu**, Ul.29.augusta X. B., o predčasný starobný dôchodok, na odvolanie navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v B. z 29. júla 2011, č. k. 6Sd/34/207-101, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v B. z 29. júla 2011, č. k. 6Sd/34/207-101 **m e n í** tak, že rozhodnutia odporkyne 1, 2 až 4 číslo X. X. zo dňa 5. júna 2008 a zmenové rozhodnutia zo dňa 13. júla 2009 a 13. októbra 2009 číslo X. X. **z r u š u j e** a vec **vracia** odporkyni na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd rozsudkom z 29. júla 2011, č. k. 6Sd/34/207-101, potvrdil rozhodnutia odporkyne 1, 2 a 4 zo dňa 5. júna 2008 a zmenové rozhodnutia zo dňa 13. júla 2009 a 13. októbra 2009, všetky číslo X. X., ktorými odporkyňa podľa § 67 ods. 1 a § 82 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) a podľa čl. 46 ods. 2 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva rozhodla o žiadosti navrhovateľky o predčasný starobný dôchodok. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že odporkyňa pôvodne rozhodnutím z 23.februára 2007 zamietla žiadosť navrhovateľky o predčasný starobný dôchodok, pretože

suma jej predčasného starobného dôchodku neprevýšila 1,2 násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu a predmetné rozhodnutie zrušila svojím rozhodnutím z 10.októbra 2008. Rozhodnutiami 1, 2 až 4 z 5. júna 2008 a zmenovými rozhodnutiami z 13. júla 2009 a 13. októbra 2009 odporkyňa rozhodla o priznaní a zvýšení predčasného dôchodku navrhovateľke od 4. januára 2006. Krajský súd dospel k záveru, že odporkyňa postupovala v súlade so zákonom, keď do osobného vymeriavacieho základu zahrnula i zárobok, ktorý navrhovateľka dosiahla v roku 1993 a priemerný osobný mzdový bod určila hodnotou 2,0335 a že postupovala v súlade s Čl.20 Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o sociálnom zabezpečení, keď pri určení sumy predčasného starobného dôchodku zohľadnila doby dôchodkového poistenia, získaného v Slovenskej republike po 01.01.1993. Pokiaľ navrhovateľka namietala existenciu rozhodnutí odporkyne zo 06.02.2007 a 03.06.200X, krajský súd mal za to, že išlo len o pracovné verzie rozhodnutí, ktoré nikdy neboli odporkyňou akceptované (aprobované a expedované) a to bez ohľadu na to, že ich fotokópie boli navrhovateľke vydané pri nahliadnutí do dávkového spisu. Rozhodnutia odporkyne preto ako vecne správne potvrdil.

Proti tomuto rozsudku podala odvolanie navrhovateľka. Namietala, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci. Poukázala na skutočnosť, že krajský súd nerozhodol o návrhu navrhovateľky na preskúmanie rozhodnutia odporkyne z 23.februára 2007, ktoré síce bolo odporkyňou zrušené, ale súd doposiaľ konanie v tejto časti nezastavil. Za zásadné pochybenie súdu navrhovateľka považuje skutočnosť, že súd nevyhovel jej žiadosti o zrušenie všetkých napadnutých rozhodnutí pre prekážku rozhodnutej veci z dôvodu, že pri nahliadnutí do administratívneho spisu odporkyne zistila, že v spise sa nachádzajú ďalšie rozhodnutia zo dňa 6.februára 2007 a 3. júna 200X, na podstatne vyššiu sumu ako je suma, ktorá je navrhovateľke vyplácaná a deklarovaná napadnutými rozhodnutiami. Tieto rozhodnutia navrhovateľka prevzala pri nahliadnutí do spisu v decembri 2010 a tieto rozhodnutia sú rozhodnutiami odporcu, ktoré riadne vydal, lebo splňajú všetky náležitosti rozhodnutia, ktoré predpisuje zákon. Podľa jej názoru tým, že navrhovateľka pri osobnej návšteve v decembri 2010 prevzala tieto rozhodnutia, došlo k ich doručeniu podľa ustanovenia § 212 zákona o sociálnom poistení a keďže nepodala voči nim opravný prostriedok, boli splnené všetky náležitosti a obe rozhodnutia nadobudli právoplatnosť a vykonateľnosť. Preto navrhovateľka žiadala pre prekážku právoplatne rozhodnutej veci – litispendencie, ostatné napadnuté rozhodnutia

odporcu bez ďalšieho zrušiť. Súd pochybil, keď uvedené rozhodnutia považoval za pracovnú verziu. Navrhovateľka súčasne namietala, že súd sa nevysporiadal s ustanoveniami nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 a spôsobom výpočtu dávok v súlade s týmto nariadením.

Odporkyňa odvolanie navrhovateľky nepovažovala za dôvodné a navrhla napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 O.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu odvolania bez pojednávania v súlade s § 250ja ods.2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky je potrebné vyhovieť.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne o nároku navrhovateľky na predčasný starobný dôchodok a jeho výške.

Podľa § 67 ods.1 zákona v znení platnom k 4.januáru 2006 poistenec má nárok na predčasný starobný dôchodok, ak

- a) bol dôchodkovo poistený najmenej 10 rokov a
- b) suma predčasného starobného dôchodku ku dňu, od ktorého požiadal o jeho priznanie, je vyššia ako 1,2-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu.

Podľa § 68 ods. 1 zákona suma predčasného starobného dôchodku sa určí ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku a aktuálnej dôchodkovej hodnoty znížený o 0,5 % za každých začatých 30 dní od vzniku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku do dovŕšenia dôchodkového veku.

Dňom 1.mája 2004 sa Slovenská republika stala členom Európskej únie a týmto dňom sa pre Slovenskú republiku stalo záväzným aj Nariadenie Rady (EHS) č.1408/71.

Podľa Čl.7 ods.2 písm. c) Nariadenia sa budú uplatňovať určité ustanovenia dohovorov o sociálnom zabezpečení, ktoré uzavreli členské štáty do dátumu uplatňovania tohto nariadenia za predpokladu, že sú výhodnejšie pre príjemcov dávok alebo ak vyplývajú

z osobitných historických okolností a majú obmedzený časový účinok, ak sú tieto ustanovenia uvedené v prílohe III.

V prílohe č.III Nariadenia je uvedené, že v zmysle Čl.7 ods.2 písm. c) Nariadenia sa naďalej uplatňujú Čl.12, 20 a 33 zmluvy o sociálnom zabezpečení medzi Slovenskou republikou a Českou republikou z 29. októbra 1992.

Rozdelenie ČSFR je osobitnou historickou okolnosťou a aj podľa názoru odvolacieho súdu má uplatňovanie Čl.20 Zmluvy obmedzený časový účinok, keďže v určitom časovom okamihu doby pred 1.januára 1993 už nebudú pripadať do úvahy ako doby poistenia. Vzhľadom na to je uplatňovanie Čl.20 Zmluvy v súlade s Čl.7 ods.2 písm. c) Nariadenia. Nie je preto potrebné skúmať alternatívu výhodnosti uplatňovania Čl.20 Zmluvy pri postupe podľa Nariadenia.

Podľa Čl.20 ods.1 Zmluvy doby zabezpečenia získané pred dňom rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky sa považujú za doby zabezpečenia toho zmluvného štátu, na ktorého území mal zamestnávateľ občana sídlo ku dňu rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky alebo naposledy pred týmto dňom.

Zamestnávateľ navrhovateľky k 01.01.1993, Česká pojišťovna, a.s. Brno mala ku dňu rozdelenia ČSFR sídlo na území Českej republiky. Na evidenčnom liste dôchodkového zabezpečenia za dobu od 10.08.1992 do 31.07.1993 tento zamestnávateľ podľa Čl.23 Správnej dohody o vykonávaní Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o sociálnom zabezpečení, vyznačil sídlo zamestnávateľa navrhovateľa k 31.decembru 1992 skratkou „ČR“.

Vyznačenie skratky „ČR“ alebo „SR“ na evidenčnom liste dôchodkového zabezpečenia je pre odporkyňu záväzné.

Nepochybila preto odporkyňa, keď na účely zistenia teoretickej výšky dôchodku podľa Nariadenia Rady (EHS) č.1408/71 dobu zamestnania navrhovateľky pred 01.01.1993 považovala za dobu poistenia získanú v Českej republike. Z dávkového spisu odporkyne pritom vyplýva, že doba od 01.09.1965 do 31.07.1993 v rozsahu 10059 dní bola navrhovateľke zhodnotená Českou správou sociálneho zabezpečení pre nárok na starobný

dôchodok, priznaný v Českej republike od 18.12.2008 podľa § 29 písm. a) zák.č.155/1995 Sb. o důchodovém pojištění v spojení s Čl.46 ods1 nariadenia Rady (EHS) č.1408/71 a od 01.05.2010 s prihliadnutím na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 a č.987/2009 .

Podľa čl. 45 ods. 1 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva ak právne predpisy členského štátu podmieňujú nadobudnutie, zachovanie alebo znovunadobudnutie nároku na dávky dosiahnutím dôb poistenia, zohľadní inštitúcia tohto členského štátu do takej miery, ako je to potrebné, doby poistenia započítané podľa právnych predpisov iného štátu tak, akoby sa dosiahli podľa jeho vlastných právnych predpisov.

Podľa čl. 46 ods. 1 nariadenia Rady č. 1408/71 ak sa na pracovníka vzťahovali právne predpisy členského štátu a ak spĺňa podmienky požadované právnymi predpismi tohto členského štátu na nárok na dávky bez toho, aby bolo potrebné uplatniť článok 45, príslušná inštitúcia tohto členského štátu vypočíta výšku dávky v zmysle právnych predpisov, ktoré uplatňuje, a stanoví výšku dávky, ktorá zodpovedá celkovej dobe poistenia, ktorá sa zohľadňuje v zmysle týchto právnych predpisov.

Podľa čl. 46 ods. 2 nariadenia ak sa na pracovníka vzťahovali právne predpisy členského štátu a tento pracovník nespĺňa podmienky na priznanie dávok, pokiaľ by sa nezohľadnili ustanovenia článku 45, príslušná inštitúcia členského štátu bude postupovať podľa nasledujúcich pravidiel:

a) táto inštitúcia vypočíta teoretickú výšku dávky, na ktorú by si mohla dotknutá osoba uplatniť nárok za predpokladu, že všetky doby poistenia, ktoré sa jej započítajú podľa právnych predpisov členských štátov, ktoré sa na pracovníka vzťahovali, sa dosiahli v danom štáte podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje, v deň priznania dávky. Ak podľa týchto právnych predpisov výška dávky nezávisí na trvaní doby poistenia, táto výška sa považuje za teoretickú výšku uvedenú v tomto pododseku;

b) príslušná inštitúcia následne stanoví skutočnú výšku dávky na základe teoretickej výšky uvedenej v predchádzajúcom pododseku a podľa pomeru trvania doby poistenia dosiahnutých pred vznikom poistnej udalosti podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje táto

inštitúcia, k celkovému trvaniu doby poistenia dosiahnutej pred vznikom poistnej udalosti podľa právnych predpisov dotknutých členských štátov.

c) ak je celková dĺžka doby poistenia, ktorú pracovník dosiahol podľa právnych predpisov dotknutých členských štátov pred vznikom poistenej udalosti, dlhšia ako maximálna doba, ktorú vyžadujú právne predpisy jedného z týchto členských štátov na priznanie plnej výšky dávky, ak sa vezmú do úvahy ustanovenia tohto odseku, príslušná inštitúcia tohto štátu zohľadní maximálnu dobu namiesto celkovej dosiahnutej doby; tento spôsob stanovenia nesmie viesť k tomu, že náklady tejto inštitúcie budú väčšie ako plná výška dávky, ktorú stanovujú právne predpisy, ktoré táto inštitúcia uplatňuje.

Z dávkového spisu odporkyne vyplýva, že navrhovateľka získala nárok na predčasný starobný dôchodok len po zohľadnení doby dôchodkového poistenia (zamestnania) získanej v Českej republike, teda bolo potrebné uplatniť Čl.45 v spojení s Čl.46 ods.2 Nariadenia Rady (EHS) č.1408/71.

Podľa čl. 47 ods. 1 nariadenia na výpočet teoretickej výšky uvedenej v článku 46 ods. 2 písm. a) sa vzťahujú tieto pravidlá:

a) ak sa podľa právnych predpisov členského štátu dávky počítajú na základe priemerných zárobkov, priemerného príspevku, priemerného zvýšenia alebo pomeru, ktorý počas dôb poistenia existoval medzi žiadateľovým nezdanenými zárobkami a priemernými nezdanenými zárobkami všetkých poistených osôb okrem učňov, takúto priemernú výšku alebo pomer určí príslušná inštitúcia tohto štátu výlučne na základe dôb poistenia dosiahnutých podľa právnych predpisov uvedeného štátu alebo na základe nezdanených zárobkov, ktoré dotknutá osoba poberala len počas týchto dôb;

b) ak sa podľa právnych predpisov členského štátu dávky počítajú na základe výšky zárobkov, príspevkov alebo zvýšení, určí príslušná inštitúcia štátu zárobky, príspevky a zvýšenia, ktoré sa zohľadnia v súvislosti s dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov iného členského štátu na základe priemerných zárobkov, príspevkov alebo zvýšení zaznamenaných v súvislosti s dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje;

c) ak sa podľa právnych predpisov členského štátu počítajú dávky na základe paušálnych zárobkov alebo pevne určenej čiastky, príslušná inštitúcia tohto štátu považuje paušálne zárobky alebo pevne určenú čiastku zohľadňovanú v súvislosti s dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov iných členských štátov za rovné paušálnym

zárobkom alebo pevne určenej čiastke alebo, ak je to vhodné, priemeru paušálnych zárobkov alebo pevne určenej čiastke zodpovedajúcej dobám poistenia dosiahnutým podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje;

d) ak sa podľa právnych predpisov členského štátu počítajú dávky za niektoré doby na základe výšky zárobkov a za iné doby na základe paušálnych zárobkov alebo pevne určenej čiastky, v súvislosti s dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov iných členských štátov príslušná inštitúcia tohto štátu zohľadní zárobky alebo pevne určené čiastky stanovené v súlade s ustanoveniami uvedenými pod písm. b) alebo c) alebo, ak je to vhodné, priemer týchto zárobkov alebo pevne určených čiastok; ak sa dávky počítajú na základe paušálnych zárobkov alebo pevne určenej čiastky za všetky doby dosiahnuté podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje, príslušná inštitúcia považuje zárobky, ktoré sa majú zohľadniť v súvislosti s dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov iných členských štátov za rovné fiktívnym zárobkom zodpovedajúcim paušálnym zárobkom alebo pevne určeným čiastkam.

Vzhľadom na to, že suma predčasného starobného dôchodku navrhovateľky vypočítaná v zmysle Nariadenia by podľa právnych predpisov Slovenskej republiky nedosiahla sumu vyššiu ako 1, 2-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu, odporkyňa použila ustanovenie čl. 46 ods. 2 nariadenia, vypočítala teoretickú sumu predčasného starobného dôchodku navrhovateľky spolu s dobou poistenia získanou aj podľa právnych predpisov Českej republiky, ktorá je vyššia ako 1, 2-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu a priznala navrhovateľke predčasný starobný dôchodok v sume zodpovedajúcej obdobiu dôchodkového poistenia získaného podľa právnych predpisov Slovenskej republiky.

Z rozhodnutia odporkyne však nevyplýva, ktoré z pravidiel uvedených v čl. 47 Nariadenia použila pri výpočte teoretickej výšky dôchodku. Vzhľadom na uvedený nedostatok odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odporkyne je čo do výpočtu teoretickej výšky dôchodku nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov (§ 250j ods. 2 písm. d/ O.s.p.).

Dôvodná je však námietka navrhovateľky, že všetky doby poistenia získala v mieste výkonu práce, ktoré sa nachádza na území Slovenskej republiky.

Česká republika a Slovenská republika vznikli k 1.1.1993, rozdelením spoločného štátu – Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ďalej len „ČSFR“, ktorý charakterizoval jednotný systém dôchodkového zabezpečenia. Z hľadiska vtedajšieho práva bolo právne irelevantné, v ktorej časti československého štátu bol občan zamestnaný, resp. kde mal sídlo jeho zamestnávateľ.

Okolnosť, že dňom 1.januára 1993 došlo k rozdeleniu ČSFR, nemôže byť navrhovateľke ako občianke bývalej ČSFR a teraz občianke Slovenskej republiky na ujmu. Slovenská republika je právnym nástupcom ČSFR.

Poistenie, získané do 31.decembra 1992 za existencie spoločného štátu na území Českej republiky preto nemožno považovať len za dobu odpracovanú v cudzine na účely Čl.46 Nariadenia a z toho dôvodu nie je možné s takými občanmi zaobchádzať inak ako s občanmi, ktorých zamestnávatelia mali za existencie spoločného štátu do 31.decembra 1992 sídlo na území Slovenskej republiky . Taký postup by podľa názoru odvolacieho súdu bol v rozpore s Čl.12 a Čl.39 ods.1 Ústavy SR č.460/1992 Zb. Na tom nič nemení okolnosť, že zo žiadneho právneho predpisu zatiaľ nevyplýva povinnosť odporkyne priznať a vyplácať takej osobe dorovnanie rozdielu medzi výškou dôchodku, na ktorý by mala nárok v Slovenskej republike.

Pokiaľ navrhovateľka namietala, že krajský súd nerozhodol o návrhu navrhovateľky na preskúmanie rozhodnutia odporkyne z 23. februára 2007, ktoré bolo odporkyňou zrušené, a súd konanie v tejto časti nezastavil, odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že uvedené rozhodnutie bolo nahradené ďalšími rozhodnutiami, ktoré boli predmetom tohto preskúmavacieho konania.

K tvrdeniam navrhovateľky o existencii právoplatných rozhodnutí odporkyne zo 6.februára 2007 a 3.júna 2008 aj odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že predmetné rozhodnutia, vyhotovené odporkyňou, avšak bez kontroly a podpisu príslušným zodpovedným pracovníkom odporkyne (aprobantom) a dispozíciou na opis a doručenie navrhovateľke, nie sú riadne vydaným rozhodnutím, ale len pracovnými verziami odporkyne, na ktoré súd neprihliada a ktoré by ani nemohli byť predmetom preskúmavacieho konania.

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody odvolací súd rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods.3 vety prvej O.s.p zmenil a rozhodnutia odporkyne zrušil a vrátil na ďalšie konanie podľa § 250q ods. 2 v spojení s § 250j ods.2 písm. d) O.s.p.

V ďalšom konaní bude úlohou odporkyne o nároku navrhovateľky na predčasný starobný dôchodok a jeho výške znovu rozhodnúť, pričom je viazaná právnym názorom odvolacieho súdu. V novom rozhodnutí dostatočným spôsobom vysvetlí aj to, ktoré z pravidiel, uvedených v čl. 47 ods. 1 nariadenia, použila na výpočet teoretickej výšky uvedenej v článku 46 ods. 2 nariadenia a prečo prípadne neprichádza do úvahy použitie iného tam uvedeného pravidla.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V B. 30.januára 2013

JUDr. Viera Nevedelová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Mária Kráľová